

Жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөөний тухай

(шинэчилсэн найруулга)

НЭГДҮГЭЭР ЗҮЙЛ.

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан тайван жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, оролцох эрх чөлөөг баталгаажуулах, жагсаал, цуглааны үед нийтийн хэв журмыг хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Жагсаал, цуглаан хийх журмын хууль тогтоомж

2.1. Жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөөний хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон эдгээр хуультай нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл. Хуулийн үйлчлэх хүрээ

3.1. Энэ хууль дараах харилцаанд үйлчлэхгүй:

- 3.1.1. төрийн эрх бүхий байгууллагаас зохион байгуулж байгаа хүндэтгэл болон ёслолын жагсаал, цуглаан;
- 3.1.2. хүн, хуулийн этгээдээс зориулалтын байгууламж болон олон нийтийн газар зохион байгуулж байгаа спорт, соёл урлаг, үзэсгэлэн худалдаа, бизнесийн үйл ажиллагаа болон тэдгээртэй адилтгах бусад арга хэмжээ;
- 3.1.3. төрийн байгууллага, нийтийн эрх зүйн этгээдээс зохион байгуулж байгаа хурал, уулзалт, хэлэлцүүлэг, мэдээлэл болон үйлчилгээ үзүүлэх өдөрлөг болон тэдгээртэй адилтгах бусад арга хэмжээ;
- 3.1.4. улс төрийн нам, эвсэл, сонгуульд нэр дэвшигчээс иргэн, сонгогчид, гишүүн болон дэмжигчидтэй хийх хурал, уулзалт.

4 дүгээр зүйл. Жагсаал, цуглааны үйл ажиллагаа дахь зарчим

4.1. Тайван жагсаал, цуглаан хийх эрх болон тайван жагсаал, цуглаан хийх замаар үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, үг хэлэх, эвлэлдэн нэгдэх эрхээ эдлэх болон хууль сахиулах байгууллагаас хэв журмыг хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах ажиллагаанд Монгол Улсын Үндсэн хуульд зааснаас гадна дараах зарчмыг баримтална:

- 4.1.1. ялгаатай үзэл бодлыг хүлээн зөвшөөрөх;
- 4.1.2. үндэсний нэгдмэл байдлыг хангаж, харилцан итгэлцлийг дэмжих;
- 4.1.3. бусдын эрх, эрх чөлөө, нэр төр, алдар хүндийг хүндэтгэх;
- 4.1.4. хүчирхийллээс ангид байх;
- 4.1.5. эрх бүхий байгууллагаас хэрэгжүүлэх арга хэмжээ нь тухайн үйлдэл, нөхцөл, тухайн этгээдийн хувийн байдалд тохирсон байх;
- 4.1.6. мэдээлэл нээлттэй, ил тод байх.

4.2. Тайван жагсаал, цуглаанд тавих аливаа хязгаарлалт нь хүний эрхийн олон улсын хэм хэмжээнд нийцсэн байна.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ.

ТАЙВАН ЖАГСААЛ, ЦУГЛААН ХИЙХ ЭРХ ЧӨЛӨӨ

5 дугаар зүйл. Тайван жагсаал, цуглаан түүнийг зохион байгуулах, оролцох эрх

- 5.1. Иргэд тодорхой асуудлаар үзэл бодлоо олон нийт, төрийн байгууллагад хүргэх зорилгоор нийтийн эзэмшил болон хувийн өмчлөлийн газарт тайван жагсаал, цуглаан /цаашид “жагсаал, цуглаан” гэх/ хууль тогтоомжид заасны дагуу зохион байгуулах, түүнд оролцох эрхтэй.
- 5.2. Хоёр, түүнээс дээш хүн ижил зорилгоор нийтийн эзэмшил болон хувийн өмчлөлийн газарт үзэл бодлоо илэрхийлэх зорилгоор түр хугацаагаар хуран цугларахыг гэнэ.
- 5.3. Хүн, хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй байгууллага цуглааныг жагсаал, суулт хийх, лаа, зул өргөх, индэр ажиллуулах, гарын үсэг цуглуулж хамтарсан өргөдөл гаргах, ганцаар болон хамтран өлсгөлөн зарлах болон хуулиар хориглоогүй бусад хэлбэрээр зохион байгуулж болно.
- 5.4. Цуглаан нь иргэд тодорхой үйл явдалд хариу үзүүлэх зорилгоор тухайн үйл явдал болсон даруй хуран цуглах байдлаар аяндаа үүсэж болох бөгөөд тус цуглааны үеэр нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллага нь нийтийн хэв журам, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангаж ажиллана.
- 5.5. Хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол гадаад улсын иргэн, харьяалалгүй хүн Монгол Улсын хууль тогтоомжийн дагуу зохион байгуулагдаж байгаа жагсаал, цуглаанд оролцох эрхтэй.

Тайлбар: -энэ хуульд хэрэглэсэн “өлсгөлөн” гэдгийг тодорхой асуудлаар өөрийн үзэл бодлоо илэрхийлж нийтийн эзэмшлийн эсхүл, хувийн өмчлөлийн газар ганцаар болон хамтран өөрийн биед хоол тэжээлийг зориудаар хорьж, түүнийгээ зарлах үйл ажиллагааг ойлгоно.

6 дугаар зүйл. Тайван жагсаал, цуглаан, түүнийг зохион байгуулах, оролцох эрхийн баталгаа

- 6.1. Хүн, хуулийн этгээд нь иргэний жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, оролцох эрх чөлөөнд хүндэтгэлтэй хандаж, саад болохгүй байх үүрэгтэй.
- 6.2. Хууль тогтоомжийн дагуу жагсаал, цуглаан зохион байгуулсан, түүнд оролцсоны төлөө хэнийг ч мөрдөн мөшгих, эрх чөлөөг нь хязгаарлах, аливаа хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхахыг хориглоно.
- 6.3. Хуульд зааснаас бусад тохиолдолд жагсаал, цуглаан хийхэд зориуд саад учруулах, эмх замбараагүй байдал үүсгэх, хууль тогтоомжийн дагуу зохион байгуулагдаж байгаа жагсаал, цуглааныг албадан тараахыг хориглоно.
- 6.4. Ижил асуудлаар, тухайн цаг хугацаанд өөр газарт, эсхүл өөр асуудлаар ижил газарт жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, түүнд оролцох эрхийг хязгаарлахгүй.
- 6.5. Тайван жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, түүнд оролцохыг хязгаарласан агуулгатай захиргааны хэм хэмжээний акт баталж, мөрдүүлэхийг хориглоно.
- 6.6. Бусдыг жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, түүнд оролцуулахын тулд эд мөнгөөр татах, эсхүл дарамт шахалт үзүүлэх хэлбэрээр албадахыг хориглоно.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ.

ЖАГСААЛ, ЦУГЛААНЫГ ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ХЯЗГААРЛАЛТ, ЗОХИОН

БАЙГУУЛАГЧ, ОРОЛЦОГЧИЙН ЭРХ, ҮҮРЭГ

7 дугаар зүйл. Жагсаал, цуглааныг зохион байгуулахыг хориглох газар, зорилго, агуулга

7.1. Дараах газарт жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, түүнд оролцохыг хориглоно:

- 7.1.1. Монгол Улсын хилийн зурвас;
- 7.1.2. нисэх онгоцны буудал, төмөр замын өртөө, буудал
- 7.1.3. эмнэлгийн байгууллага;
- 7.1.4. Төрийн ордон, түүний нутаг дэвсгэр;
- 7.1.5. хорих анги, түүний хамгаалалтын зурвас;

7.1.6. улсын онц чухал объект, түүний хамгаалалтын бүс;

7.1.7. төрийн тусгай хамгаалалтад байгаа газар.

7.2. Дараах зорилго, агуулгаар жагсаал, цуглаан хийхийг хориглоно:

7.2.1. дайныг сурталчлах, ялгаварлан гадуурхах, хорлон сүйтгэх ажиллагаа явуулах, төрийн эрх мэдлийг хууль бус аргаар авахыг уриалах;

7.2.2. үндэсний аюулгүй байдал, нийтийн хэв журамд хохирол учруулж эмх замбараагүй байдал бий болгох.

7.3. Хуулиар хориглосноос бусад зорилгоор зохион байгуулсан, эсхүл зохион байгуулагдсан жагсаал, цуглааны явцад энэ хуулийн 7.2-т заасан зорилго, агуулгатай нөхцөл байдал бий болсон бол тухайн жагсаал, цуглааныг үргэлжлүүлэхийг хориглоно.

8 дугаар зүйл. Жагсаал, цуглааны бүртгэл болон бусад хязгаарлалт

8.1. Дараах газарт жагсаал, цуглаан зохион байгуулах тохиолдолд урьдчилан бүртгүүлнэ:

8.1.1. авто замын зорчих хэсэг, гүүр;

8.1.2. түүх, соёлын дурсгалт газар, түүний хамгаалалтын бүс

8.2. Хүн, хуулийн этгээд, хуулийн этгээдийн эрхгүй байгууллага энэ хуулийн 7.1-д зааснаас бусад газарт жагсаал, цуглааныг зохион байгуулах эрхтэй бөгөөд жагсаал, цуглааны үеэр тухайн байгууллагын хэвийн үйл ажиллагааг алдагдуулахад чиглэсэн аливаа үйлдэл хийхийг хориглоно.

8.3. Улс орны буюу тодорхой нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд онц болон дайны байдал зарласан, гамшиг, аюулт үзэгдэл, осол тохиолдсон бол тухайн нутаг дэвсгэрт уг шалтгаан арилах хүртэлх хугацаанд жагсаал, цуглааныг зохион байгуулахыг хуулиар хориглоно.

8.4. Олон нийтийн газар өлсгөлөн зарлахыг хөндлөнгөөс албадахыг хориглоно.

8.5. Сэтгэцийн эмгэгийн улмаас өөрийн үйлдлийн бодит шинж чанар, аюулыг ухамсарлах, өөрийн үйлдлээ удирдан жолоодох чадваргүй хүн, хуульд заасан бол төрийн тусгай алба хаагчийг жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, түүнд оролцоход хязгаарлаж болно.

8.6. Жагсаал, цуглааныг шөнийн цагаар зохион байгуулахыг хориглоно.

8.7. Жагсаал, цуглаан хийх эрх чөлөөг хязгаарлах шийдвэр, арга хэмжээ нь дараах шаардлагыг хангасан байна:

8.7.1. хуульд заасан үндэслэл, журмын дагуу гаргасан байх

8.7.2. үндэсний аюулгүй байдал, нийгмийн хэв журам, нийтийн ёс суртахуун, нийтийн эрүүл мэнд, эсхүл хүний эрх, эрх чөлөө, нэр төрийг хамгаалах зорилготой байх

8.7.3. энэ хуулийн 8.7.2-т заасан зорилгод хүрэхэд зайлшгүй тохирсон байх.

Тайлбар: Энэ зүйлийн 8.6-д заасан “шөнийн цаг” гэдгийг Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 88.1-д зааснаар ойлгоно.

9 дүгээр зүйл. Жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, оролцох үйл ажиллагаа

9.1. Монгол Улсын иргэн жагсаал, цуглаан зохион байгуулах, оролцох эрхтэй бөгөөд энэхүү эрхийг хуульд зааснаас бусад тохиолдолд хязгаарлахыг хориглоно.

9.2. Энэ хуулийн 8.1-д зааснаас бусад газарт жагсаал, цуглааныг зохион байгуулах бол орон нутагт 48 цаг, нийслэлд 24 цагаас доошгүй хугацааны өмнө нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагад мэдэгдэл хүргүүлж зохион байгуулна.

- 9.3. Өлсгөлөн, суулт хийх хэлбэрээр олон нийтийн газар үзэл бодлоо илэрхийлэх болон энэ хуулийн 5.4-т заасан тохиолдолд энэ хуулийн 9.2 дахь хэсэг хамаарахгүй.
- 9.4. Энэ хуулийн 9.2-т заасан мэдэгдэлд цуглаан зохион зорилго, эхлэх, дуусах хугацаа, оролцогчдын баримжаа тоо, хэрэглэх техник хэрэгсэл, цуглах, жагсан явах гудамж, чиглэл, байршил, зохион байгуулагчийн нэр, хаяг, холбоо барих хэрэгслийн дугаар зэрэг мэдээллийг тодорхой тусгана.
- 9.5. Жагсаал, цуглаан зохион байгуулах мэдэгдлийг энэ хуулийн 9.2-т заасан байгууллагын эрх бүхий ажилтан хүлээн авснаар хүргүүлсэнд тооцно.
- 9.6. Энэ хуулийн 9.2-т заасан мэдэгдлийг хүлээн авсан цагдаагийн байгууллага тухайн жагсаал, цуглаан зохион байгуулагч, түүнд оролцогчдын олон нийтийн газар үзэл бодол илэрхийлэх эрхийг хангах, тухайн нутаг дэвсгэр дэх замын хөдөлгөөнийг зохицуулах, олон нийтийн аюулгүй байдал, нийгмийн дэг журмыг хангахад шаардлагатай бэлтгэл ажлыг хангах үүрэгтэй.
- 9.7. Цагдаагийн байгууллага жагсаал, цуглаан зохион байгуулах мэдэгдлийг хүлээн авч зохион байгуулагчаас шаардлагатай нэмэлт мэдээллийг тодруулж болох бөгөөд харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр зохион байгуулах газар, хугацаа зэрэгт өөрчлөлт оруулж болно.
- 9.8. Жагсаал, цуглаан зохион байгуулагч нь мэдэгдэл хүргүүлснээс зохион байгуулах хүртэлх хугацаанд хэдийд ч жагсаал цуглаан зохион байгуулахыг цуцалж болох бөгөөд энэ тохиолдолд цагдаагийн байгууллагад мэдэгдэнэ.
- 9.9. Энэ хуулийн 8.1-д заасан газарт жагсаал, цуглааныг зохион байгуулах бол энэ хуулийн 9.2-т заасан байгууллагад бичгээр 48 цагаас доошгүй хугацааны өмнө мэдэгдэл хүргүүлж, бүртгүүлсний үндсэн дээр зохион байгуулна.
- 9.10. Цагдаагийн байгууллага энэ хуулийн 8.1-д заасан мэдэгдлийг хүлээн авч ажлын 1 өдрийн дотор бүртгэсэн эсэх талаар хариу өгнө.
- 9.11. Цагдаагийн байгууллага жагсаал, цуглаан зохион байгуулагдах талаарх мэдээллийг тухайн нутаг дэвсгэрт байрлах оршин суугч, байгууллагад боломжит хэлбэрээр урьдчилан мэдээлнэ.

Тайлбар: -Энэ хуульд заасан “нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллага” гэдгийг орон нутагт аймгийн цагдаагийн газар, нийслэлд Нийслэлийн цагдаагийн удирдах газрыг ойлгоно.

10 дугаар зүйл. Жагсаал, цуглааныг зохион байгуулагч, оролцогчийн үүрэг

- 10.1. Жагсаал, цуглаан зохион байгуулахад уг арга хэмжээний үед энэ хуулийн 10.3-т заасныг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий зохион байгуулагч хүнийг албан ёсоор томилно.
- 10.2. Жагсаал, цуглааныг санаачилсан, мэдэгдлийг баталгаажуулсан этгээдийг зохион байгуулагч гэж үзнэ. Санаачилсан этгээд нь зохион байгуулагч байж болно.
- 10.3. Зохион байгуулагч жагсаал, цуглаан зохион байгуулагдахаас өмнө дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ:
- 10.3.1. жагсаал, цуглаан зохион байгуулах үеийн хууль зүй, аюулгүй байдлын зөвлөмжтэй танилцах;
- 10.3.2. оролцогчдод энэ хуулийн 10.4-т заасан шаардлагыг урьдчилан анхааруулах;
- 10.3.3. энэ хуулийн 10.3.2-т заасан нөхцөл байдал хангагдаагүй тохиолдолд цагдаагийн байгууллагад даруй мэдэгдэж шаардлагатай арга хэмжээ авах саналыг хүргүүлэх.
- 10.4. Жагсаал, цуглаанд оролцогч дараах үүрэг хүлээнэ:
- 10.4.1. жагсаал, цуглаан хийх газарт нийгмийн хэв журам, иргэдийн аюулгүй байдлыг хангахад дэмжлэг үзүүлэх;
- 10.4.2. нийтийн эзэмшлийн газар, түүх, соёлын дурсгалт зүйл, бусдын эд хөрөнгөд хохирол учруулахгүй байх;

- 10.4.3. зэвсэг хэрэгсэл, химийн хорт болон аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис, орчиндоо аюул учруулж болох амьтныг авч явахгүй байх;
- 10.4.4. жагсаал, цуглааны явцад аливаа хэлбэрээр хүч хэрэглэхгүй байх, бусдын нэр төр, алдар хүндийг хүндэтгэх, төр, байгууллага, хувь хүний хуулиар хамгаалагдсан нууцыг задруулахгүй байх;
- 10.4.5. согтууруулах, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөлөх бодис хэрэглэхгүй байх;
- 10.4.6. тухайн жагсаал, цуглаан зохион байгуулах зорилгод шууд хамааралтайгаас бусад тохиолдолд бага насны хүүхдийг оролцуулахгүй байх;
- 10.4.7. жагсаал, цуглаанд оролцуулахын тулд бусдыг эд мөнгөөр татах, айлган сүрдүүлэх, шахалт дарамт үзүүлэх болон бусад хэлбэрээр албадахгүй байх;
- 10.4.8. замын хөдөлгөөнд саад учруулахгүй байх;
- 10.4.9. жагсаал, цуглааны үед нисэгчгүй төхөөрөмж буюу дрон, бусад эд хэрэгсэл ашиглах бол цагдаагийн байгууллагаас зөвшөөрөл авах;
- 10.4.10. нүүрээ халхалсан баг өмсөхгүй байх.

Тайлбар: - Энэ зүйлд заасан “эд хэрэгсэл” гэдгийг гэр, майхан, тээврийн хэрэгсэл, цахилгаан үүсгүүр зэргийг ойлгоно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ.

ОРОЛЦОГЧИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ, ДЭГ ЖУРМЫГ ХАНГУУЛАХ

11 дүгээр зүйл. Жагсаал, цуглаан, түүнд оролцогчдыг хамгаалах

- 11.1. Цагдаагийн байгууллага нь энэ хуульд заасан журмын дагуу зохион байгуулагдаж байгаа жагсаал, цуглааны үед зохион байгуулагч, оролцогч иргэдийн аюулгүй байдлыг хангах үүрэгтэй.
- 11.2. Аяндаа үүссэн жагсаал, цуглааныг эрх бүхий байгууллагад мэдэгдсэн эсэх, зохион байгуулагчтай эсэхээс үл хамааран оролцогчдын аюулгүй байдлыг хангана.
- 11.3. Цагдаагийн байгууллагаас иргэдийн үзэл бодлоо илэрхийлж байгаа газар нь тухайн асуудлыг хүргэхээр зорьсон этгээдэд харагдахуйц, эсхүл сонсогдохуйц байдлыг алдагдуулахад чиглэсэн үйлдэл гаргахгүй байна.
- 11.4. Цагдаагийн албан хаагч нь жагсаал, цуглаанд оролцогчдын талаар мэдээлэлтэй байх, оролцогчдын ялгаатай байдлыг мэдэрч түүнд тохирсон арга хэмжээ авах, жагсаал цуглаан зохион байгуулагч, оролцогчидтой идэвхтэй харилцаатай байна.
- 11.5. Цагдаагийн байгууллага олон хүн цугларах үеийн төлөвлөгөөг батлах бөгөөд уг төлөвлөгөөнд жагсаал, цуглаанд хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настан зэрэг эмзэг бүлгийн иргэдийн аюулгүй байдлыг хангах тухайлсан арга хэмжээг тусгасан байна.
- 11.6. Тухайн нутаг дэвсгэрийн эрүүл мэндийн байгууллага нь зохих журмын дагуу өлсгөлөн зарласан этгээдийн эрүүл мэндийн байдалд үзлэг шинжилгээ хийж, дүгнэлт гарган нутаг дэвсгэрийн цагдаагийн байгууллагад даруй хүргүүлнэ.
- 11.7. Өлсгөлөн зарласан үед тухайн нутаг дэвсгэрийн Эрүүл мэндийн газрын даргын шийдвэрээр баталсан хуваарийн дагуу төрөлжсөн мэргэжлийн эмч, сувилагчдын баг бүрдүүлэн өлсгөлөн зарласан этгээдийг эрүүл мэндэд үзлэг хийж, хяналт тавьж ажиллана.
- 11.8. Өлсгөлөн зарласан этгээдийн амь нас, эрүүл мэндэд ноцтой хохирол учрахаар байгаа нь эрүүл мэндийн байгууллагын дүгнэлтээр тогтоогдсон бол өлсгөлөнг зогсоож албадан эмчилгээнд оруулах арга хэмжээ авах шийдвэрийг тухайн нутаг дэвсгэрийн Эрүүл мэндийн байгууллагын дарга гаргана.
- 11.9. Өлсгөлөн зарлахад харшлах өвчний жагсаалтыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

11.10. Жагсаал, цуглаанд оролцсон иргэдийн хувийн мэдээллийг хууль сахиулах, тусгай чиг үүргийн байгууллагууд хууль бусаар ашиглах, тэднийг мөрдөн мөшгөх, жагсаал, цуглаан хийх хүсэл сонирхлын эсрэг ашиглахыг хориглоно.

12 дугаар зүйл.

13 дугаар зүйл. Жагсаал, цуглааныг албадан тараах

- 13.1. Цагдаагийн байгууллага нь жагсаал, цуглаан зохион байгуулагдах үеэр энэ хуульд заасан аюул занал гарцаагүй бий болсон тохиолдолд албадан тараах шийдвэрийг нутаг дэвсгэр хариуцсан цагдаагийн байгууллагын дарга гаргаж, Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисст нэн даруй мэдээлнэ.
- 13.2. Жагсаал, цуглааны явцад энэ хуулийн 7.2-т заасан нөхцөл байдал үүссэн, эсхүл түүнд хүргэх эрсдэлтэй хүчин зүйл, нөхцөл бүрдсэнийг үндэсний аюулгүй байдлыг хангах болон хууль сахиулах байгууллагаас мэдээлэл, баримтаар баталсан тохиолдолд жагсаал, цуглааныг албадан тараах гарцаагүй байдал бий болсонд тооцно.
- 13.3. Хуулиар хориглосон газар, зорилгоор зохион байгуулагдсан, эсхүл хориглоогүй жагсаал, цуглааны явцад хориглосон нөхцөл байдал бий болсон бол албадан тараах үндэслэл болно.
- 13.4. Албадан тараах шийдвэрийг жагсаал, цуглаан, түүнд оролцогчдод боломжит хэлбэрээр урьдчилж сануулна.
- 13.5. Чанга яригчаар сонсогдохуйц тодорхой хугацаа өгч хоёроос дээш удаа сануулсны дараа албадан тараана.
- 13.6. Жагсаал, цуглааныг албадан тараахад эмэгтэйчүүд, хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн, ахмад настан зэрэг иргэдтэй энэ хуулийн 11.5-д заасан төлөвлөгөөний дагуу тэдгээрийн онцлогт тохирсон арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.
- 13.7. Жагсаал, цуглааныг хуульд заасан арга хэрэгслээр албадан тараахад цагдаагийн байгууллагын хүч, хэрэгсэл хүрэлцэхгүй бол Монгол Улсын үндэсний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэгтэй бусад байгууллагыг татан оролцуулж болно.
- 13.8. Албадан тараах ажиллагааны үйл явцыг дууны, дүрсний, дуу-дүрсний бичлэг ашиглан баримтжуулна.
- 13.9. Цагдаагийн байгууллагаас жагсаал, цуглааныг албадан тараасан тохиолдолд тухайн арга хэмжээг хэрэгжүүлснээс хойш нэн даруй олон нийтэд мэдээлнэ.
- 13.10. Жагсаал, цуглааны үеэр нэг буюу хэсэг хүн хүч хэрэглэж бусдын эрүүл мэнд, эд хөрөнгөд хохирол учруулсан нь тухайн жагсаал, цуглааныг бүхэлд нь тайван бус гэж үзэж албадан тараах үндэслэл болохгүй.
- 13.11. Жагсаал, цуглааныг албадан тараах, хүчирхийллийн шинжтэй үйлдэл гаргасан оролцогчид эрх бүхий байгууллагаас хуульд заасан арга хэмжээ авах үед хууль зүйн туслалцаа авах эрхийг хангана.

14 дүгээр зүйл. Жагсаал, цуглааны үйл явц нээлттэй ил тод байх, гомдол гаргах

- 14.1. Жагсаал, цуглаан зохион байгуулагдах үйл явцыг олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл, хэвлэл мэдээллийн байгууллагаас олон нийтэд мэдээлэх, сурвалжлах эрхийг хязгаарлахгүй.
- 14.2. Иргэн жагсаал, цуглаан хийх журамтай холбоотой гомдол, мэдээллээ төрийн эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтан, Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комисс, шүүхэд гаргах эрхтэй.
- 14.3. Жагсаал, цуглааны үйл явцад хяналт тавих, олон нийтийг мэдээллээр хангах, хууль зүйн мэргэжлийн туслалцаа үзүүлэх сэтгүүлч, хүний эрх хамгаалагч, хөндлөнгийн ажиглагч, хуульч, өмгөөлөгчийг хөндлөнгийн ажиглалт, мониторинг хийхэд дэмжлэг үзүүлнэ.
- 14.4. Жагсаал, цуглааны үйл явцад хяналт тавих, олон нийтийг мэдээллээр хангах, хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх мэргэжлийн үйл ажиллагааг хязгаарлах, хөндлөнгөөс нөлөөлөхөд чиглэсэн аливаа үйлдэл, оролдлогыг хориглоно.

15 дугаар зүйл. Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

- 15.1. Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.
- 15.2. Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.